

Het Manifest!

Waarheen Het Visserijblad vaart

*Het zweet van de Zee, de titel van het fotoboek van Jo Claudaert en Geert Cyriel Tavernier, werd door Serge Feys op muziek gezet.
Op de foto vnl: Serge Feys (piano en accordeon + arrangementen), Mirko Banovic (bas), Sam Geysel (drums en percussie) en Jo Mahieu (gitaar, mandoline).*

Op het internet circuleert een filmpje waarop we Pablo Picasso aan het werk zien. Eerst is er niets. We kijken toe terwijl de kunstenaar iets vormgeeft dat op een aardappel lijkt. En dan nog een en vervolgens een derde. De camera registreert nauwlettend het creatieve proces en Picasso werkt geconcentreerd verder. De aardappelen lijken wel scheuten te krijgen. En ze worden bloemen. Hij tekent er de stengels van en de blaadjes. Een stilleven? Neen, want het schilderij is daarmee verre van af. De bloemen worden een vis, zo blijkt. En de vis wordt meteen daarna omgevoerd tot een kip. Dan komt het moment waarop Picasso de tekening inkleurt. De vis krijgt een neus, de aardappelen waarmee hij het schilderij begon vorm te geven worden nu de ogen van... ja van wat eigenlijk? We zien een kattenkop tevoorschijn komen. Of is het een duiveltje? Misschien zijn we getuige van een verkleedpartij, want op de achtergrond verschijnen dansende figuurtjes. Zijn het saters?

Alles is in beweging

Wist Picasso op voorhand wat het uiteindelijke resultaat van zijn bezigheid zou zijn? Ik denk het niet. In het creatief proces brengt het ene beeld het andere voort, het ene woord het volgende en de ene gedachte de onvoorspelbare gedachte die erop volgt. Zo werkt creativiteit. Het resultaat van heel dat proces is uiteindelijk iets dat er in den beginne niet was; dat er nooit eerder geweest is en dat zelfs nooit eerder bedacht werd.

Ik moest aan Het Visserijblad (verder HVB) denken toen ik dat filmpje bekeek. Hoeveel keer is ook dit blad in zijn 77-jarig bestaan al niet veranderd? Het was een vakblad in den beginne, het enige tijdschrift van de sector. Gaandeweg werd het iets anders. Het werd één van de visserijbladen en nog later werd het een bijlage van een nieuwsblad. Toen dit nieuwsblad van de markt verdween werd het weer een zelfstandig weekblad. Ook de draagkracht van het blad veranderde voortdurend doorheen de geschiedenis. Van een vakblad dat door heel de sector gedragen werd,

was het gaandeweg een tijdschrift geworden dat de maatschappelijke en politieke (en vooral de commerciële) ambities van haar uitgever ondersteunde. Na diens dood werd het een drukwerk dat alleen nog teerde op de reputatie van de stichter en het kromp ineen tot iets dat zichzelf aan het overleven was. Eén maand in de lange geschiedenis van HVB werd het zelfs dood & begraven verklaard (januari 1988) om nadien te herrijzen als maandblad, een opinieblad ook dat tussen 1993 en 2003 een heftig debat organiseerde in de sector, een discussie die de toekomst van de vissersgemeenschap tot inzet had. Waarna het blad veel tijd nodig had om de wonden te likken in een visserij die tot peanuts herleid was.

Maar nog is het tableau niet af. We naderen nog maar ons moment om het in te kleuren. Wat eerst een vakblad was, een weekblad, de bijlage van een weekblad, een maandblad, een opinieblad... bewandelt weer nieuwe wegen. U doorbladert vandaag een magazine dat er vroeger niet was; nooit geweest is, noch in de inhoud, noch in de vorm. Waar voeren die wegen ons nu weer naartoe? Hoe zal dit magazine verder evolueren? We zijn benieuwd. Want ook HVB is de neerslag van een creatief proces.

Niets dan lachende gezichten tijdens de voorstelling van Het Zingende Zand, de culturele arm van HVB, op 28 augustus in de Droge Coe te Oostende.

Het is niet dat we ons het genie van Picasso aanmeten, maar zoals het is in het filmpje, zo is het ook in HVB. Daarin bereidt elk artikel, elk beeld, elk verhaal, elke foto, elke tekening, elke bijdrage van elke medewerker het toekomstige - het andere! - nummer van HVB al voor.

Het is geen woordspelletje dat we hier met u spelen. Wanneer we het jongste nummer van HVB naast een exemplaar leggen dat pakweg vijf of tien jaar oud is - of zelfs maar drie - dan is het meteen duidelijk dat het blad grondig veranderd is.

Dat geldt uiteraard nog meer als we diep in onze archiefkasten een nummer opduiken dat twintig, dertig jaar geleden van de drukpers rolde. Niet alleen de vorm is anders, het papier, de lay out, de druk, de toon... ook de inhoud en de filosofie die achter de publicatie steekt is compleet veranderd. HVB is inderdaad voortdurend een ander blad geworden.

Hoe dat komt? Er is uiteraard geen magie in 't spel. De sector verandert, de visserij zelf verandert, de vissersgemeenschap verandert. De techniek verandert, ook de mensen zelf veranderen en daarmee ook hun leesgewoonten en -behoeften.

Een weekblad en een maandblad verschillen per definitie van elkaar. Het eerste is gericht op nieuwsgaring; wat is er deze week gebeurd? Een maandblad loopt een maand achter op de feiten. Wanneer het in de bus valt weten de lezers al lang wat er gebeurd is. Ze hebben het op de (regionale) TV gezien, op de radio gehoord, in de dag- en weekbladpers gelezen.

Ze verwachten van het maandblad iets anders. Ze verwachten dat het duiding geeft bij wat er gebeurd is. Wat zit er achter het muurtje van die gebeurtenissen en wat zit er verborgen onder de steen die in de voorbije maand al dan niet verlegd werd?

Daarin verschilt een opinieblad ook van een vakblad. In het laatste staat informatie over dat specifieke vak. Soms zeer gespecialiseerd, bijvoorbeeld hoe een garnalennet aan elkaar gebreed moet worden.

Wie vandaag op de hoogte wil blijven van de ontwikkelingen in deze of gene bedrijfstak googlet gewoon (en doet dat ook

Dichters onder elkaar. Kenny Callens ontmoet Peter Holvoet-Hanssen. Beiden publiceren hun teksten in HVB.

nog eens gratis) het internet af. Wat wil de visser over zijn vak weten? Iets over een boomkornet? 259 hits op het internet; iets over de visserijsector: 36.900; iets over het vissen van tong: 914.000; iets over de visserij: 1.760.000 items!

De economie van de gift

Toen we in 1988 HVB overnamen betaalden we daarvoor... niets. Het weekblad van stichter wijlen Pros Vandenberghé had zichzelf overleefd en de uitgeverij had besloten er een punt achter te zetten. Een eindpunt werd het evenwel niet, want een jongensclubje (weliswaar bestaande uit jongens van veertig) besloot er een nieuw hoofdstuk aan te breien.

We bekeken de bedrijfscijfers van het blad, die duidelijk en dwingend waren. HVB kon geen weekblad meer zijn. En wat die cijfers ook leerden was dit: er was geen sprake meer van dat het blad op winst uit kon zijn. Wie eraan meewerkte mocht dat niet doen om er een duit aan over te houden (laat staan een broodwinning). De economie van de redactie werd daardoor niet meer deze van de markt, van het gewin, maar die van de gift.

Het was een beslissing uit nood geboren (en sommige mede-

vlvr: Marnix Verleene, Peter Holvoet-Hanssen en Geert Cyriel Tavernier

Stichting voor Duurzame Visserijontwikkeling

SVDO vzw
Wandelaarkaai 4
8400 Oostende
Tel: 059 50 95 26
Fax: 059 50 96 64
info@sdvo.be

Openingsuren:
Van maandag t/m donderdag
van 8.30u tot 12.15u - 13u tot 17u
Op vrijdag van 8.30u tot 12.30u

ACOD

ABVV

Openbare Diensten

SECTOR OVERHEIDSDIENSTEN

ROODNODIG

werkers spartelden ook wel tegen), maar het werd gaandeweg onze huisfilosofie. Want tegelijk met het vorderen van de jaargangen, gingen we onszelf ook vragen stellen. Zoals deze: als we het niet om het geld doen, waarom doen we het dan wel?

Een onderneming gebaseerd op de economie van de gift, een equipe die op basis van affiniteit in volle vrijheid aan de publicatie werkt. Misschien vindt u het een beetje vreemd. Dat valt te begrijpen. Onze samenleving wordt immers helemaal overheerst door een cultuur die daar lijnrecht tegenover staat en die heel ons denken en doen bepaalt: deze van de winst, de concurrentie, de autoritaire structuur van de kapitalistische onderneming en haar staat... We denken dat er alleen maar ondernomen kan worden als er gewin in het vooruitzicht is. We zijn er bijvoorbeeld van overtuigd dat er niet meer gevist zou worden als er geen reders meer zijn. Een vreemde - een zeer vreemde! - gedachte is dat. Zijn we er dan ook van overtuigd dat er niet meer gesekest zou worden als er geen pooiers meer zijn? Neen toch.

Wij doen het anders. Hier in HVB heerst nog altijd het oude mei '68 parool: alles is mogelijk! Hier geldt nog steeds het vermaledijde Vrijheid, Blijheid. En het vermindert er niet op, integendeel. In den beginne werd het blad nog geleid door een directie en een redactie, een directeur en een hoofd-redacteur. We hadden dat afgekeken van andere tijdschriften en we dachten bijgevolg dat het zo moest. Maar hoe zou een hoofd-redacteur een strategie kunnen opleggen aan medewerkers die dat alleen maar uit affiniteit doen? En bovendien ook nog eens gratis? Hoe zou een baas een bedrijf 'bemeesteren' dat gebouwd wordt rond de economie van de gift? Er valt hier immers niets te winnen, niets te saneren, te rationaliseren, te slopen of af te slanken. Er is in dit bedrijf geen sprake van winst, er worden geen bonussen uitgekeerd, geen centen en geen percenten. De directie kon alleen werkloos toekijken en verdween uiteindelijk als doelloze instantie uit het colofon. De term hoofdredacteur volgde korte tijd later dezelfde weg, richting prullenmand.

Wie aan dit blad meewerkt drukt op eigen wijze zijn/haar affiniteit uit die hem/haar aan dit groepsgebeuren laat deelnemen. HVB is bijgevolg niets anders dan de som van al die uitdrukkingen. En dat is de - voor u misschien ook wel vreemde - redactionele politiek van HVB: dit blad ziet eruit zoals het eruit ziet omdat de mensen die het maken dat doen zoals ze dat doen. Of hoe 'voor u, door u' - dat oubollige ge-

Peter Holvoet-Hanssen, tijdens het optreden in de Oostendse Droge Coö, in duet met blueszangeres Kathy Brunoghe.

zegde van de coöperatieve beweging - ook in de XXIste eeuw nog (of misschien wel wéér) relevant kan zijn.

[En voor de criticasters is er deze voetnoot. Had u liever gehad dat HVB er anders uitziet? Dat kan, want ook het omgekeerde is waar: het blad ziet er niet uit zoals het er niet uitziet omdat de mensen die het niet maken dat niet doen zoals ze dat niet doen.]

De verbeelding aan de macht

Enige jaren geleden streek de Vlaamse televisie op onze kaaien neer om er een editie van Panorama te draaien.

Journalist Jos Van Hemelrijck kwam ook bij mij langs en na de opnames vertelde hij me dat hij op zoek was naar een lied dat heel de mentaliteit van de visserij omvat en dat hij als thema in de uitzending zou gebruiken.

Het werd vreemd genoeg een cowboyliedje. We willen u de eerste strofe niet onthouden: *'Oh, give me land, lots of land under starry skies above, / Don't fence me in. / Let me ride through the wide open country that I love, / Don't fence me in. / Let me be*

Actrice Maaike Cafmeier, bekend van theater, film en televisie, grasduint in de wereldliteratuur der (on)bevaren zeeën. Ze kwam in Oostende de bende van Het Zingende Zand versterken.

Flor Vandekerckhove, uitgever van HVB, vertelt het ontroerde publiek hoe de ik-figuur uit zijn nieuwe boek destijds uit Ibis ontsnapt is.

by myself in the evenin' breeze, / And listen to the murmur of the cottonwood trees, / Send me off forever but I ask you please, / Don't fence me in.

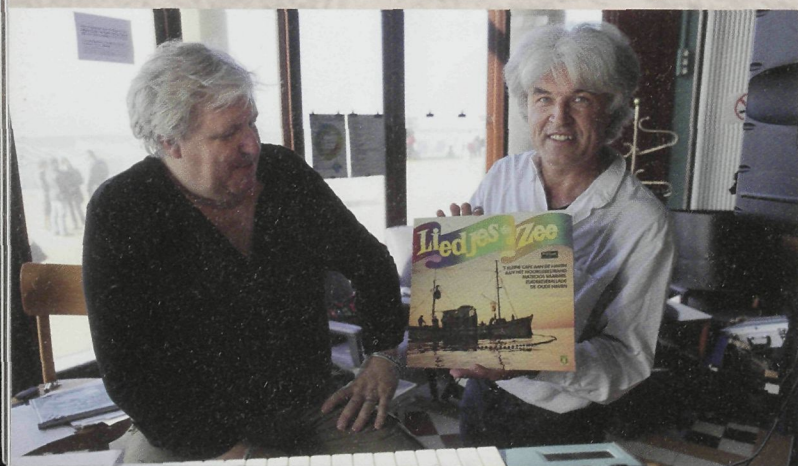
Het was goed gekozen van de Jos. Want dit lied mag dan wel over de weidse prairies van het wilde westen gaan, het drukt helemaal de mentaliteit uit die ons op deze kaaien samen houdt: plaats geen hekkens om ons heen, want wij hebben heel onze ruimte nodig.

Dat geldt voor de schippers wier verzet tegen 'de papierberg' legendarisch is, het geldt voor de matrozen die het niet gedacht mogen hebben in de beslotenheid van een fabriek te moeten werken, het geldt voor de vissersvrouwen die voor zich de ruimte opeisen om het thuisfront te organiseren, het geldt voor de activisten die zich verzetten tegen het dempen van een deel van het Oostendse Visserijdok en het geldt ook voor de ploeg die HVB uitgeeft. Don't fence me in! Geen inperking alstublieft, want we willen niet dat er aan onze ruimte geknaagd wordt. Want hola, wij zijn de laatste beroepsjagers in Vlaanderen: don't fence me in!

Ik weet het, de visserij is ook nog wel iets anders. Het is ook een economische sector waarin het gaat om aanvoer & besommingen. Het gaat om quota & vergunningen, om vaartdagen & om deelvis... Maar de visserij heeft ook een, laat ons zeggen, imaginaire dimensie. Iedere visser die het zeegat intrekt voelt het aan zijn water (of heeft het ooit gevoeld): er is meer aan de hand. Ook dat imaginaire maakt deel uit van de visserij, het vormt er zelfs de charme van.

Het is dan ook geen toeval dat er zoveel namen van kunstenaars in het colofon van HVB te vinden zijn. De visserij heeft

Geert Cyriel Tavernier heeft op de rommelmarkt een oude LP uit Visserliederen gevonden. Daarop staan liedjes waarvan de vader van Serge Feys (links op de foto) de muziek geschreven heeft.

altijd al kunstenaars aangetrokken. De grote Vlaamse schilder Constant Permeke heeft tussen de vissers gewoond, zijn collega Leon Spilliaert had een atelier in het 'negerdorp' van de Oostendse visserij. De auteur Hugo Claus zocht in de stad de IJslandvissers op. Kunstenaars en vissers hebben inderdaad dat met elkaar gemeen: dat ze niet ingeperkt willen worden. Ze eisen de vrijheid op. Dat was vroeger zo en dat is, zo leert het colofon van HVB ons, vandaag niet anders.

Maar 'vrijheid' blijkt ook wel een rekbaar begrip te zijn.

We ervaren de vrijheid op de weidse zeevlakte, maar we zijn wel verplicht op tijd aan boord te zijn wanneer het schip zee kiest. We gaan de wijde zee op, maar we moeten wel de vis volgen. We doorklieven de golven, maar we moeten ons wel aan de regels van het verkeersscheidingsstelsel houden. Vrijheid? Je kunt niet weg van dat schip dat de weidse vlakten doorklieft, zelfs als je dat zou willen, bijvoorbeeld omdat de schipper een klootzak blijkt te zijn van het type dat je dag na dag het leven zuur maakt. De reder eist de vrijheid op om zijn matroos te ontslaan, maar waar is dan de vrijheid van de matroos om zijn reder te ontslaan?

De voorbeelden kunnen moeiteloos vermenigvuldigd worden. De vrijheid die ons zo dierbaar is lijkt wel vernietigd te worden door de onvrijheid die anderen ons opleggen: de Europese Unie, de staat, de reder...

Er zijn er die geleerd willen doen en zeggen: je eigen vrijheid houdt op waar de vrijheid van de andere begint. Wat een onzin. Wat een 'foef' om ons in het gareel te laten lopen! Wat een truc om ons in onvrijheid te houden! Wat een kleinburgerlijke verdediging van het status quo! De vrijheid van de andere kan de mijne niet beperken; de vrijheid van de andere is integendeel de voorwaarde tot mijn eigen vrijheid. Want, indien er iemand bestaat die vrijer is dan ik, dan ben ik noodgedwongen zijn slaaf; ben ik vrijer dan hij, dan is hij de mijne.

Willen we de vrijheid? Dan ontvouwt zich voorwaar een sociaal en politiek programma voor onze ogen, want willen we vrij zijn dan moeten we tegelijk de gelijkheid nastreven. Het wordt tijd dat we ermee ophouden, met dit essay, want we beginnen al te hoogdravend te worden. We vergaten daardoor bijna waar het in dit stuk om te doen was. Hoe zal dit magazine verder evolueren? Want het blad is in elk geval in beweging. Hoe zal HVB er in de toekomst uitzien? Wel, het antwoord ligt besloten in een cowboyliedje: don't fence me in!